

Gruodžio 1916 m.

№ 6 (58).

ATETIS

Turinys.

I. X. X.: Sirdis ir galva.	161
II. J. SURVILA: Šis tas apie madas.	163
III. LINELIS: Lavinkime savyje aistėtikos jausmą.	171
IV. VINCAS STONIS: Į darbą! (Eilės).	174
V. VINCAS STONIS: Marti. (Eilės).	175
VI. VINCAS STONIS: Pavasaris. (Eilės).	178
VII. VINCAS STONIS: Narvelyj. (Eilės).	179
VIII. J—MINAS: Sugriš.	180
IX. AISVĖ: Gydytojo malda.	183
X. Budo lavinimas.	184
IX. URVELIS: Keletas žodžių apie vaikų mušimą.	187
XII. Iš mokyklų gyvenimo.	189
XIII. A. D.: Vladislovas Weryho.	192

Širdis ir galva.

Visi žinom, kad esama dvejopos rūšies žmonių—gerų ir blogų. Tas pat reikia pasakyti ir apie moksleivius. Jų gerumas ar blogumas pareina nuo jų budo. Budą gi sudaro širdies bei proto įiegos. Jei tatai moksleivis ar apskritai žmogus yra negeras,—tai to jo negerumo neabejotinai yra tam tikrų priežasčių, kurios ir reikia pažinti.

Dažnai tenka girdėti sakant: širdis pakenkė jo galvai. Ar tai tiesa? Dažnai taip esti ištikrųjų; bet tai atsitinka paprastai tuomet, kada galva yra jau sugadinus širdį.

Zmogui yra įgimtas laimės troškimas. Tai širdies sritis. Ji negali netrokšti laimės. Taigi ji ir stumia žmogų eiti ten, kur tikimasi laimė rasti, daryti tai, kas manoma gali tą laimę priartinti bei padėti ją pasiekti. Tai darydama širdis pildo savo pareigą. Jei suklysta, tai čia jau kalta ne širdis, bet galva,—kitais sakant, čia proto neparyta kas reikėjo. Širdis galima prilyginti garo įiegai. Garas pildo savo pareigą stumdamas mašinos kamštį ton ar kiton šalin pagal to, iš kurios įleista garas. Jei garvežys sprogsta ar iš vėžių išeina, tai čia ne garo įiega reikia kaltinti, net jei ji užmuša patį mašinistą, bet šis pastarasai. Jis galėjo ir privalė nustatyti garo plėtimąsi bei jo veikimą. Jei mašina jam pakenkė, tai dėlto, kad pats blogai ją vedė.

Zmogaus širdis yra toki pat akla įiega kaip ir garas,— ir galvos priedermė yra ją vesti.

Yra sutvėrimų,—čion pridera gyvuliai,—kurių veikimas, galima sakyti, yra mechaniškai nustatytas, kaip laik-

rodžio, ir jie eina lig savo gyvenimo galo omės (instinkto) vedami, kaip laikrodinis kad eina lig galo stumiamas sava-ja plunksna. Bet žmogus nėra akla omės stumiamas, nes jo paskyrimas prašoksta jo organų veikimą, — jis yra liuo-sas; panašiai kaip garvežys nėra tvarkomas vien garo plėtimuosi, nes jo paskyrimas yra tarnauti ne sau pačiam, bet kitam dalykui ir taikintis prie įvairių aplinkybių.

Garas stumia garvežį priekin ar atgal, dešnėn ar kairėn; jam tai maž ką tereiškia, nes garas yra akla jiega; ji pati yra reikalinga tam tikro nustatymo, kuriam visada ir pasiduoda. Užtenka pasukti tam tikras kranas ar ranke-na, ir vagonai eis vėžėmis paskui garvežį, garlaiviai plauks jurėmis, lig pasieks paskutinį uostą.

Bet atimk mašinistą užkūręs pečių mašinoj, prašalink vairininką bei laivo kapitoną, o pigiai pamatysi, kad ta pati garo jiega neabejotinai sugadins tik mašiną bei gar-laivį, jei jau visai jų nesunaikintu.

Taip pat ir širdis palikta savo išpuodžiams bei akliems instinktams ir proto netvarkoma „pakenks galvai“ ir sau pačiai ir kitiems. Ir juo daugiau yra širdy gyvybės bei garo mašinoje, juo kenksmas bus didesnis, jei truks tam tikro tų jėgų sutvarkymo.

Ar galima kuomet nors buti per daug geros širdies? Daugelis tuo skundžiasi; bet klysta.

Beabejo, širdy, kaip jau augščiau sakėme, gludi pa-vojus, bet tai vien delto, kad širdis yra jiega. Visa kas tvirta, yra pavojinga. Garvežys, garui esant labai įkaitintam, gali iš vėžių išeiti, nes gali veikti; medinis kardas arba šautuvas be parako yra nepavojingi, nes jie netur tam tikros jėgos: jie gali buti žaislu ne ginklu. Taigi butu niekai turint širdį neveiklią, arba kaip sakoma „sielą be geidulių“; ji panešėtų į šautuvą be parako.

Kadangi širdy gludi pavojus, tai ji ir reikia tvarky-ti; kadangi ji yra jiega, tai ir nereikia jos naikinti.

Pramonė nenaikina sraunių upelių nei garo, nei elek-tros, nei jokios kitos gamtinės jėgos; ji jas konstatuoja ir suvartoja, kiek jai reikia suvaldydama ir tvarkydama jas.

Panašiu būdu reikia ir mūsų širdis valdyti bei tvar-kyti, bet neslopinti ji. Gyvybė ją verčia tvaksėti, gyvy-bės gi niekad neturima per daug, taigi taip pat ir jėgós.

Jei žmogus suklysta ir pridirba gyvenime niekų, tai čia kalta irgi ne jo pergera širdis, bet protas, kurs jos palinkimų net ir gerų tinkamai nevaldė.

Kad to neatsitiktų, reikia visada laikytis taisyklės: širdis teklauso galvos, galva teklauso sąžinės, sąžinė gi teatsižvelgia visada į Dievo ir Bažnyčios įsakymus.

X. X.

Šis tas apie madas.

(Skyriu p-lei T-ei).

„Jeigu nori išipykti gražiajai lyčiai, tai pradėk peikti madas, — skundėsi man pernai draugas Z., latvis iš Kuršo, parašiusis rimtą straipsnį apie madas almanache „Kursems Studentu Lapa“ ir gerokai gavęs į kailį nuo latvių mėlynakių. Vargšas net neturėjo su kuo šokti pernai per latvių koncertą - balių Petrograde: toks aštrus boikotas jam buvo paskelbtas. Lyg tyčia, rengiantis rašyti šį dalykėlį, prisiminė man draugo nelaimė ir aš suvokiau, kad man graso irgi jeigu nedidesnės, tai bent nemažesnės nelaimės pavojus. Juk mes su latviais iš vienos šaknies, taigi kas nepatinka latvaitėms — nepatiks ir lietuvaitėms, už ką pyksta latvaitės — pyks ir lietuvaitės. Užtai kokią savaitę rengiausi ir nedrįsau pradėti rašyti. Galų-gale vyriškumas paėmė viršų ir nutariau, truks - laikys, sekti draugo Z. praraustu taku — pabandyti šį tą rašyti apie madas. Mat aš panelėms ir taip nelabai patinku, tai ką jau jos man nulems už tą darbą — busiu patenkintas. Tik norėčiau vieną dalyką pastebėti, jog darau tai, Dieve gink, ne blogais norais, įgnybti arba paskvilį paleist norėdamas, bet vien labo mūsų skautveidėms tetrokšdamas.

Zodis „mada“ (francūziškai „mode“) yra kilęs iš lotiniško žodžio „modus“, kuris reiškia: būdą, taisyklę, saiką. Pati gi mada, plačioj to žodžio prasmėj, netaip kaip mes ją dabar suprantame, yra kultūrinio žmogaus gyvenimo apsiraiškimo forma, kiek ta forma iššaukiama ne butiniais reikalais, bet atmainingais kasdieniniais išgurdimais. Psichologisku mados pamatu yra instinktivus, labai mažai prigulintis nuo sąmonės, kitų pamėgzdžiojimas. Mes pripratome, kalbėdami apie madas, suprasti

tik įvairius budus rubų siuvimo ir nešiojimo. Tuo tarpu mados siekia daug plačiau. Nėra beveik tokios kultūrinio gyvenimo sferos, į kurią visai nedarytu mada įtekmės. Tiesa pasakius, daugiausiai įtekmės mados daro tai į drabužius. Be to užlaima įvairios mados verdant ar paduodant valgius, mebliruojant kambarius, rengiant iškilmes, balius, paminėjimus, rašant laiškus ir t. t. ligpat labiausiai prasiplatinusių kokiame nors laiko tarpe filosofijos mokslų arba poetiškų veikalų. Tik mokslo ir dailės srityje žodis mada visada reiškia pašiepimą, pažeminimą.

Permainos madose išpradžių buvo daromos tik delto, kad stengtasi kiekvieną daiktą labiau patobulinti, padaryti atitinkantesniu jo paskyrimui. Juk kiekviena drapanų dalis, pavyzdžiui: sagutės, kaklaraiščiai, kepurės ir kiti gali būti nuolatos tobulinami. Kaip kiekvienas progresas nėra tiesia linija, bet zigzagais, nes negalima apsieiti be klaidų, taip ir čia labai tankiai nutolstoma nuo to, kas natūralu ir paprasta, o prieinama prie to, kas dirbtina bei keista.

Palikę madų įtekmę į visas kitas sferas nuošaliai, pagvildensime plačiau tik apie madų įtekmę į žmonių apdarus, nes ši mados rušis yra labiausiai tarp mūsų išsiplatinusi.

Tautose, tebesančiose žemame kultūros laipsnyje, mada apsireiškia paprastai tik moterų apdaruose. Betgi visose tautose, kad ir žemiausio kultūros laipsnio, moteris apsirėdydamos laikos tam tikros, savotiškos mados. Labai mažai įtekmės tedaro mados ir į visuomenės luomus, turinčius ypatingus drabužius — uniformas. Pavyzdžiui: kariškių, dvasiškių luomai ir kiti. Dar nekiek įtekmės teturi mada ir į taip vadinamus nacionalius — tautinius apdarus, tik čia mada kasmet užkariauja sau naujas sferas, o vietinės ypatybės palaipsniui nyksta. Nuo sena daugelis tautų bandė išsidirbti sau tautinius apdarus, vienok lig šioliai mažai teturėjo pasisekimo — vis viršų ėmė tarptautinės mados. To maža, mados naikino netik tautinius apdarus, bet sulygino drapanų skirtumą ir tarp kaikiurių luomų. Pirmiausia pranyko prievarta daugeliui luomų nešioti tam tikrus drabužius. Tuomet neturtingieji luomai pradėjo nešioti kad ir pigesnius, bet panašius rubus į turtuolių, o nebesant skirtumo, nebebuvo nei turtuoliams reikalo nešioti begalo brangius rubus, ir visi pradėjo nešioti beveik vienokius. Sako, bendrai paėmus visus luomus, dabar drapanom mažiau teisleidžiama pinigų, negu senovėj, nes tada nepaprastai daug tam reikalui išleisdavo turtuoliai. Išpradžios kaip vyrai, galima sakyti, taip ir moteris „vaikė“ madas. Vyrų drabužiai irgi nuolatos mainydavosi. Tik maž — daug nuo pusiau deviniolikto šimtmečio vyrų kostiumai beveik pasiliiuosavo nuo visokių

fasonų ir didelės mados įtekmės. Atsiliko tik frakas—oficialis kostiumas ir dar šokie tokie mažmožiai. Be to įvairiems vyrų luomams įvesta daug uniformų, pavyzdžiui: kariškiai, visokie valdininkai, dvasiškiai ir kiti. Užtai moterų apdarus juo tolyn, juo labyn pavergia mados. Ir, o varge, vargeli! prie ko šiandien prieita bekeičiant, neva betobulinant drapanas. Užmiršta paprasčiausi higienos reikalavimai, net, sakysiu, ir dailės skonis; padaryta nešiotojus šių laikų vergais, kankiniais. Skirtumas nebent tik tame, kad senovės vergai nenorėjo būti vergais ir stengėsi visokiais budais pasiliuosuoti nuo tos vergijos, o šių laikų mados vergės—nori pasilikti ir toliau panašiomis vergėmis, netik nesistengia nuo tos vergijos pasiliuosuoti, bet dar pačios jieško jos ir vergauja beveik visos ar turtingos, ar vargšės. Šių laikų mada moteris taip apkaustė, iškraipė, jog jos labiau panėši į cepeliną, banginį, plevekojį ar ką kitą, ne kaip į žmogų, tai yra į tokį žmogų, kokiuo jį Dievas sutvėrė. Labai gražiai tą dalyką apibudina Maironis „Jaunojoj Lietuvoj“, sakydamas.

„Dabar mat panelės kitoniškai klastos
Ir uodegas išpučia kaimiškės prastos“.

Nuo Liudviko XIV laikų (1638—1715) madoms pradžia lig šiai dienai duoda arba išmislija Francija. Čia, ypač Paryžiui, galima sakyti, prasided kiekviena mada ir žaibo greitumu išsiplečia po visą pasaulį. Bent kiek naujų madų pagamina Anglija ir Amerika, bet sulyginus su Francija, tai labai mažai. Francijoje išeina daugiausiai ir geriausiai pastatytų madų laikraščių, kuriais naudojasi kitų šalių panašūs laikraščiai. Čia pradėjo eiti 1675 m. ir pats pirmutinis skiriamas madų reikalams laikraštis. Vadinasi jis „Mercure galant“. Istorija madų plėtojimosi ir permainų jose, ypač dabartinėj Europoj, sudaro gan svarbią kultūros bei istorijos dalį. Mat visuomenės upas, pergyvenimas, vidujis stovis ir t.t. apsireiškia ir madoj. Taip hispanų stropumas viduramžiuose sudarė stropią hispanų madą; trisdešimtsmetinis karas išdirbo labai narsios išvaizdos madą; Liudviko XIV laikais mada pilna puikybės, iškilmingumo; Liudviko XV laikais — daili, patogi, o laike Amerikos pasiliuosavimo karo—prasta, „demokratiška“. Net įvairios permainos politikos gyvenime pirma apsireiškia madoj. Imkim kad ir francuzų revoliuciją. Pirmiausiai revoliucija paskelbta moterių drabužiams, tai yra ji (revoliucija) čia pirmiausiai pasirodė. Visus drabužius pradėta siudintis begalo plačius, liuosus. Tai buvo lyg atšvaitas, rodantis, kad žmonės pradėjo veržtis prie laisvės visame kame, rengti permainas, tik

dar neišdrįso kol kas jos pradėti dirbti kitur, kaip vier madosė, nes čia mažiau tereikia prisirengimo. Specialiai laik raščiai rašo, jog šis karas irgi padarė jau įtakmę į madą. Įvyksta permaina, turinti labai daug panašumo su mada, viešpatavusia laike trisdešimtsmetinio karo.

Taigi madų istorija rodo, kad madosė, lyg veidrodyj, atspindi vidujis tiek atskiros žmogaus, tiek ir visuomenės gyvenimas arba stovis. Užtai ir dabar vis bjauriausias darymasis madų rodo ne ką kita, kaip didelį nupuolimą žmogaus dvasios, ypatingai doros jausmų. Juk visoki lig pusiau krutinės nuogi kaklai, „tango“ blauzdinės, perskelti lig kelių sijonai, panašūs neva į kelnes, turi ne kitoki tikslą, kaip sužadinti žemus, nepadorius žmogaus jausmus; rodo, kad tai daugiausiai rupi ir tam pataikaujama. O kas užgins, jog šiais laikais, ypač miestuose, jaunimas doros klausimą pastatė ne paskutinėn vieton. Tai mato visi, kas matyt nori ir, daug jau pakaušių prakrapštyta bejieskant budo jaunuomenėi išvesti iš taip keblaus padėjimo. Taigi ką rodo gyvenimas apie doros stovį, — patvirtina mados ir jose lengviausiai tas stovis pamatyti bei pažinti. Užtai pati savaimė prašosi šitokia išvada: kur labiau dabartinės mados platinasi, ten mažiau tėra doros jausmų; kas labiausiai „vaiko madas“, tas mažiausiai brangina dorą. Išvada, man rodos neikiek neperplati, tik aiškiai pasakyta. Jau minėjau, kad permainos madosė įvyksta pirmiausiai delto, jog norima kiekvienas dalykas tobulinti ir kad apdaraus žmonės instinktyviai bando išreikšti savo jausmus arba vidujį stovį. Be to labai daug permainų įveda madosna tyčia tie žmonės, kurie turi iš to naudos, tai yra pirkliai bei siuvėjai. Mat juo tankiau mainos mada, tuo daugiau išperkama drapanų arba joms materijos ir tuo daugiau siuvėjai turi darbo, o pirkliai uždarbio. Prekės gi naujos mados visada kur-kas brangesnės. Užtai biznieriai, mainantieji madas, labai daug uždirba. Iš tos priežasties jie nesigaili taip vadinamiems modistams bei madų laikraščiams pinigų už išgalvojimą arba paskelbimą mados. Net išleidinėja madų laikraščius dažniausiai patįs dideli rubų pirkliai. Dar geresniam madų išplatitimui arba paskelbimui tankiai rengiamos dideliuose miestuose naujų madų parodos. Net šiuo sunkiu karo metu ir tai nepertraukta tas darbas. Štai šią vasarą įvyko didelės tokios parodos Vienoj (Austrijoj) ir Frankfurte (Vokietijoj); be abejo buvo ir kitose viešpatijose, tik mes negalime apie tai sužinoti. Be to konkuruodami tarp savęs rubų pirkliai arba audimo fabrikos naudojami naujomis madomis, kaipo irankiu priešininkui apgalėti, nes mada daro begalo didelę įtakmę į kainas. Kokia nors firma, sumanydama naują madą,

pirmiausiai išleidžia visas prekes senos mados, o paskiau pri-
rengia medegos naujai ir nesigailėdami ją plačiai pareklamuoja.
Naujos prekės pradeda smarkiai eiti, senosios gi visiškai at-
pinga ir išgalvojusis naują madą krauna tukstančių-tukstančius,
o priešininkas bankrotuoja. Musų gi gražioji lytis paprastai
nei nepamano, jog vaikydamas madas labai tankiai vergiškai
tarnauja kokiai nors biznierių grupei. Tuo labiau tas tarnavimas išsipliečia, kad daugumas, ypač šiais laikais, labai lin-
kę visame kame vienas kitą pamėgzdžioti, buti panašiais vie-
nas į kitą nežiurėdami ar tai gražu arba naudinga. O išsisky-
rimo—kaip nuodemės bijome. Pavyzdžiui: pasirodyti viešoje
vietoje apsirėdžius ne sulig paskutinės mados arba neturint
kokionors tai madai reikalingo dalyko, skaitoma didžiausiu
prasižengimu; stačiai laikoma beveik priverstinu ir visiems
pildytinu dalyku. Čia nuo moterių neatsilieka ir daugelis vy-
rų, ypatingai taip vadinami „frantai“. Kad moterims nebūtų
perskaudu ir neišrodytu, kad aš ant jų vienu užsipuolu dėl
palaikymo madų, — pasakysiu, jog nevienas šių laikų vyras,
užsimiršęs užsirišti po kaklu tą paprasčiausią audėklo šmotelį—
kaklaraištį ir susitikęs su svetimais žmonėmis, padarytu taip, kaip
francuzas besimaudydamas upelio pakrantėj. Jau mat tokia
daugumos žmonių psichologija. Ir juo tolyn, juo daugyn pana-
šių pamėgzdžiojimų atsiranda. Net Darvinas, anot Maironio:

...Matytis iš dugno pažino,
Kaipo protas gilus ir platus,
Kaikuriuos vėją gaudančius žmones,
Nes pasakė, kad jie nuo bezdžionės
Veda savo gimimo raštus.

Besiplėtodama ir besikeisdama moda kažinkur atsidurtu,
kad nebūtų visuomenės. Kaip prižiuri ir kovoja visuomenė su
nepadoriais pasielgimais, taip kovoja ir su dabartinėmis bjau-
riomis madomis. Bet kadangi įvariose šalyse nevienodai žiu-
rima į doros stovį, tai nevienodai kovoja ir su madomis:
vienur joms duodama daugiau savo „grožybės“ paro-
dyti, kitur mažiau. Vienok padori visuomenė visur labai peikia
taip vadinamus madų išsišokimus ir pataria jų vengti. Net
valdžia daugelyj vietų išleidžia tam tikrus įsakymus, drausda-
ma tulas per daug nepadorias madas, ir baudžia prasižengusius
tiems įsakymams. Tokių įsakymų pilna laikraščiuose. Ma-
tyt galų-gale pabugta, kad besekdami madas nepradėtumėm
vieną Adomo kostiumą devėti, kaip senovėj kad buvo.

Kalbant apie madas, darančias visokius drabužių kaitalio-
jimus, net stačiai darymus, negalima nepaminėti ir apie vei-

do dažymą arba pudravimą bei plaukų raitymą, kurie dabartiniais laikais begalo prasiplatino. Mat nebenorima pasilikti tokios išvaizdos, kokia gamta mus apdovanojo, bet stengiamasi viską perdirbti iš pamatų, kad nieko nebeliktu naturalio. Tikslas, žinoma, aiškus: norima buti kaž kaip nepaprastai, viršgamtiškai gražiu, panešėti į kokią nors be jausmo stovylą, tai viena. Antra, kadangi visų pripažinta, jog veidas, tai sielos veidrodys, užtai daugumas tepa visaip tą veidą, kad ant jo nebutu matyti daug sielos purvų. Keletas žmonių man pasakojo, kad jie kiekvieną kartą, pamatę nusipudravusį ar kuo kitu nusitepusį žmogų, nenoroms pamana, jog jis turįs savyje kaž ką bloga, bijo, kad žmonės to nepamatytu ir stegiasi užtepdamas paslėpti. Girdėt ir daugumas taip mano. Mano išmanyму, jokios garbės tai nedaro, bet, atbulai, ir apie gerą gal kartais asmenį sukelia daug abejojimų. Na, o galų-gale kiek turima vargo su tuo nelemtu dažymuosi arba plaukų raitymu! Kas rytas kaitink reples, viniok plaukus, čla gali truputį perdaug perkaitinti ir nusvilinti, nupudruok, nubaltink ar noraudonuok veidą—užtiško keli lašai lietaus ar koks neperdaug mandagus ponaitis paputė dumų nuo papiroso ir... pridirbo niekų, nors eik antra kartą dažytis, nes visas veidas pageltonavo. Naudos gi iš to viso daug mažiau kaip iš siauro sijono, tik ta nelaimingoji mada to reikalauja ir lengvo budo žmonės neišdrįsta jos neprisilaikyti.

Šiuo, manau, busiu pasakęs visus svarbesnius dalykus aplamai apie madas. Plačiau kalbėti, ypač apie madų vertybę bereikalinga ir laiko bei vietos gaila. Juk kiekvienas iš prityrimo smulkmenas gal už mane geriau žino, tai pats geriausiai ir apvertins tą dalyką. Pridursiu dar tik šiek-tiek apie madas Lietuvoj.

Reikia pasakyti, jog lietuviai, teisingiau lietuvės lig atgimimo laikų buvo ne didžiausios madų mėgėjos. Devėta bebeik išimtinai namų darbo rubus, pasiutus paprastai be jokių suvaržymų, užtai sveikai, praktiškai. Ir taip buvo nuo seno, kol nepakliuvome po kitų tautų įtekme. Štai kad ir mūsų senovinės dainos tankiai apdainuoja lietuvačių namų darbo rubus, kartais dar su pasididžiavimu, kaip šit: „Išsiaudus margų dryžių—nuvažiuosiu į Paryžių“, arba: „Zalia suknia čiuru-čiuru, karklo vyžos girgždu-girgždu, šalavijo juosta“. Tur but ir kiekvienas iš jaunimo atsimeina panašių dainų—argi senutės nepadainavo mažiems esant! Arba dainuodami taip visų numylėtą ir plačiai žinomą Birutės dainą, randame, jog Birutė nesipuošus vaikščiojo pamariais:

Ji savo darbo marškinius devėjo,
Trumpą, rainuotą sijoną turėjo,
Ant gelsvų kasų — rutų vainikėlis,
Ant balto kaklo — gintarų šniurelis.

Taigi mados — ne Lietuvos vaisius; jos pas mus tik atėjusės. Ir lietuviai tas viešnias madas, matyt, sutiko nelabai vaišingai. Nes atsirado pasakų sakančių, kad mados tai velnio išmislas, kad velnias rupinasi nuolatos išgalvoti naujas madas ir t. t. Yra dar pasaka, piešianti, kaip velnias, nebegalėdamas išgalvoti naujos mados (mat jų tiek daug buvę), verkė po tiltu atsisėdęs, tik iš keblaus padėjimo jį išgelbėjęs bajoras ir daug panašių. Turime nemaž ir patarlių pašiepiančių madas, imkim kad ir šias: „Per mano sermėgą utėlės nebėga, o per tavo fraką seniai jau pramynė taką“. „Ne sulig nosės tabokinė“, „Sulig Jurgio ir kepurė“ ir kitokios. Aigabeno, Lietuvon madas žydai ir lenkės — bajoraitės. Jos, besibastydamos po svetimas šalis, prisižiūrėjo modistų išmislų, gabeno juos ir lig šiol tebegabena Lietuvon. Antra joms niekas rimtesnis ir nerūpi, kaip tik kuo įvairiausiai pasipuošti; jos daugiau ir neturi kuo geresniu atkreipti žmonių dėmesį, kaip vien keistumu savo rubų. Užtai pirmiausiai mados prasiplečia mūsų miestuose, o paskiau pasiekia ir sodžius. Lietuvės — mergaitės juo tolyn, juo labyn pradėjo mėgti madas. Šioj srityj beveik išvieno dirba inteligentės, moksleivės ir paprastos kaimietės, tik paskutiniąsias kiekviena mados naujiena gal bent kiek vėliau pasiekia. Paskutiniaisiais keleriais metais netik moksleivės, bet ir kaimietės susispietusios burelin žiurėk ir šnibžda: „sulig paskutinės mados, dabar tokia mada“, ar panašiai. Pradėjus sekti madas, daug mažiau tenešiojama namų darbo rubų. Kadangi nenešioja, tai ir nebeaudžiama. O nykstant audimui, nyksta garbingiausi, išskyrusi lietuvės marginas iš kitų tautų merginų ir taip gražiai apdainuota mūsų dainose lietuvaikių ypatybė, kaipo: „plonų drobių audėjų, aukso siulų verpėjų“. Lietuvaikių audimais gėrisi per parodas Europos viešpatijų sostinėse visas pasaulis, o tuo tarpu pačios jų gamintojos nebenori nešioti ir daugiau austi — joms geresni bet kokie perkeliai. Jau prieš keletą metų tą apsireiškimą pastebėjo garsiausias mūsų dainius Maironis, nes rašė:

Jau čerkeso nyksta mada,
Kad net mūsų lietuvės — mergaitės
Rėdos lenkiškai, kaip bajoraitės,
Perkeliuose matai laikada.

Tai apsireiškimas labai nesmagus ir ne keno kito kaip merginų, ypač moksleivių, priedermė tą klaidą pataisyti. Lietu-

vaitėms sekti žydes ar kokias kitokias miestų pliuskes ir dirbti iš savęs koki ten cepeliną, banginį ar dar ką keistesnio tik jau nevertėtu. Ar ne daug geriau būtų, meldžiamosios, išsidirbti savo tautinė mada. Tai bando daryti vokiečiai, kad pasiliuosavus nuo netikusių francuzų madų. Rugsėjo mėnesį jie net surengė tam tikrą parodą Frankfurte, kurion buvo išstatyta daug įvairiausių projektų - pavyzdžių, skiriamų naujai vokiečių tautinei madai. Pasekmės tos parodos ir tie pavyzdžiai dar nepaskelbti. Klebina tą dalyką, girdėjau, ir čekai. Tai kodel gi mums panašiai nepadaryti! Tiesa buvo pasirodę neva tautiniai rubai, bet jie, mano išmanymu, tai niekas daugiau buvo, kaip vieno - antro išmislas ir dar bent pusiau pasiskolinta iš mažrusių; na, ir praktiškumo visai neturėjo. Užtai ir išnyko greitai. Bet dabar reikėtų rimtai tą dalyką pastatyti. Pakviesti mūsų dailininkus, kad išdirbtų pavyzdžius, pritaikinti prie dabartinio gyvenimo ir kad būtų gražūs, dailūs; tiktu, anot to, kaip prie pečiaus, taip ir prie svečiaus ir t. t. Jau Lietuvos Dailės Draugijos pirmininkas p. Zmuidzinavičius yra padaręs tame darbe šokią, tokią pradžią. Jis nupiešė ir buvo išstatęs dailės parodoj paveikslą, pavadintą „Lietuvaitė“. Tame paveiksle mergina apsirėdžius tam tikrais tautiniais rubais, kurių nešioti nieks nėra bandęs, bet tik dailininkas mėgino parodyti tikrai tautinius rubus. Kiek girdėjau, paveikslas patikęs. Reikėtų lietuvaitėms pasirupinti, kad darbas eitu toliau, kad atsirastu ir daugiau projektų tautinių rubų. Išsirinkus gi vieną iš gražiausių bei praktiškiausių — pradėti nešioti. Įvesdamos tautinius rubus, pirmiausiai galėtumėt pasiliuosuoti nuo visokių niekšysčių ir biznierių išmislo tarptautinėj madoj. Paskiau, įvedant tautinę madą, galima būtų labai lengvai sulaikyti nykstantį paprotį dėvėti namų darbo rubus, o tuo pačiu pradėtu vėl tankiau barškėti lietuvaičių staklės. Tai labai svarbu! Pagalios įgytumėt tikrai gražius ir atitinkančius lietuvių skoniui rubus.

Tikėdamasis, kad lietuvaitės ateityj bus atsargesnės savo rubų parinkime ir pasirupins tautinių - naminių rubų išdirbimu, baigiu A. Jakšto žodžiais, kviečiančiais laikytis tautinės mados:

Tu rutoms apsikaisius
Ir be skaros šilkinės
Busi kur, gražesnė,
Neg' pliuskes šios gadynės.

J. Survila.

Lavinkime savyje aistėtikos¹⁾ jausmą.

Ne kartą net tarp mūsų inteligentų tenka girdėti bekalbant: „Kam čia man varžytis aistėtikos taisyklėmis, tai ponų, aristokratų prasymanymas, ar negeriau buti liuotam nuo panašių prietarų?“

Tatai nemaža atsiranda, ypač moksleivių tarpe, skaitančių savo priederme išbraukti aistėtikos reikalavimus iš kasdieninio gyvenimo programos.

Perniek tokiam ponuliui tvarka ir švarumas: jo kambariuose visa suversta, po kampus išmėtyta, pats vaikščioja susikuities, plaukai sutaršyti, drabužiai kaip iš gerklės ištraukti — susiraukšlėję, viso ko prisivėlę, alkunės dažniausiai išlindusios, kepurė sumankyta, nukrypusi ant šono, mokyklos ženklelis arba visai išluptas, arba bent iš visų pusių apgnaibytas. Zingsniuoja mosuodamas rankomis, kojas į šalis mėtydamas — tikras meškinas.

Kaip visame, taip ir kalboje sakosi nesivaržas prietarais, norįs buti liberalas, tad jau kad drėbs žodelį — nežinia nei kur dėti. Tokiu, jo nuomone, „originalumu“ ne kartą net didžiuojas, mano atkreipsias į savę kitų domą.

Kilant susipratimui ir panašių storžievių skaičius mažta mūsų visuomenės tarpe. Bet nemanykim, kad „meškinai“ baigia pas mus veistis. Dažnai ir labai dažnai atsieina dar mums už juos rausti prieš svetimtaučius.

Keno čia kaltė?

Gal kas sakys, kad sunkios gyvenimo aplinkybės, neturtas, vargas priverčia daugumą niekinti aistėtikos reikalavimus. Ne visai su tuo galima sutikti. Prityrimas rodo, kad neturtas ir skurdas ne visados yra netvarkos bei nemandagumo priežastimi; storžievių šiais laikais sutinkame daugiau tarp pasiturinčios jaunuomenės, nekaip tarp suvargusių beturčių.

Labai nuslopino aistėtikos jausmą liberalės laisvės metų idėjos, kurios kurstydamos jaunuolius prieš visoki autoritą susilpnino mandagumo bei švelnumo dėsnius taip individualiame gyvenime, taip jų santikiuose su vyresniaisiais.

¹⁾ Aistėtiką — grožės mokslas.

Bet bene, bus tik šiame dalyke kur kas daugiau kaltos mūsų mokyklos? Išymiausi Europos pedagogai graudėte graudena kreipti domą jaunuomenės auklėjime į aistėtikos jausmo ir skonio lavinimą. Tuo tarpu mūsų, ypač pradedamųjų mokyklų mokytojai, kaip tik ir neatsižiuri į šį svarbų patarimą. Mokinama šio to, bet lavinimas visai apleistas. Užmiršta, kad šventa jų priedermė yra žadinti jaunose savo auklėtinių širdyse prakilnų grožės iš skonio priėjimą, užmiršta kad išlavintas aistėtikos jausmas bus jaunuoliui šviesos kelerodžiu laukiančiame jį gyvenime, sergės jį nuo žeminančių žmogaus vertybę kūno ir sielos nešvarumų, suteiks visuomenės pagarbą ir pasitikėjimą.

Pradedamųjų mokyklų mokytojams pridera svarbiausia aistėtikos jausmo lavinimo rolė. Jautrios, ištvirtinamos, neužgautos, jų globai pavestos jaunuolių širdys, kaip liekni medeliai, lengvai pasiduoda vyresniųjų įtekmei ir mielai krypta prie visa, kas gražu, prakilnu ir dora.

Reikia vien rupestingai atlikti svarbios auklėjimo priedermės, o beabejo galima bus susilaukti labai gausių vaisių.

Sis prakilnus darbas nebus sunkus, jeigu jo tinkamai imsime ir mokėsim sumaniai naudotis kad ir mažiau siai pasitaikančia proga. O tu progų ir lavinimo būdų jau pradedamoje mokykloje turime pakaktinai.

Pavyzdžiui kelioms prisižiūrėkim.

Mokytojas pirmučiausia turi atkreipti akį į paviršutinę savo mokinių išvaizdą ir nuolat raginti juos prie tvarkos ir švarumo.

Drabužiai, kad ir butu sunešioti, net sulopyti, vienok niekad neprivalo būti purvini, susivėlę, suraukšlėti.

Plaukai turi būti grakščiai sušukuoti, veidas, rankos švariai numazgotos.

Sergėti mokinius nuo įpratimo draskyti, arba laistyti rašalu knygas bei sąsiuvinius; pamokoms pasibaigus mokinys tesusideda tvarkoje savo vadovėlius paskirtoj sau vietoj; tenedrįsta raustis ir daryti netvarkos svetimose knygose.

Pratinti mokinius prie švelnumo ir mandagumo kalboje. Aštriai drausti nuo nešvarių žodžių ir pliauškimų. Žodžiu rupintis, kad moksleivis paviršutine savo išvaizda, tvarka ir apsiėjimu darytų malonų išpuolį.

Mokykla reikia laikyti švariai; papuošti ją gėlėmis, garsių žmonių paveikslais, gražiais gamtos vaizdelių piešiniais.

Labai yra gera užvesti prie mokyklos darželį ir raginti jaunos moksleivius taisyti, prižiūrėti ir auginti gėleles, nes tai patogus budas lavinimo mokiniuose švelnumo bei jautrumo.

Liuosame nuo pamokų laike, ypač pavasario metu, mokytojas tenepatingi lankyti kartu su mokiniais gražias apilinkes, tinkamais pašnekėsimais teatreipia jų akį į prakilnę grožę kalnų, upių, upelių, tekėjimo ir leidimosi saulės, tepratina savo auklėtinius tą grožę suprasti ir ją gėrėtis.

Aistėtikos skoniu išlavinti daug padeda piešimas, giesmės ir muzika. Tad labai nenuosekliai elgiasi tie mokytojai, kurie laikydami šiuos dalykus nereikalingais mažai apie juos tepaiso, arba net visai iš mokyklos išguja.

Iš mokinio piešinių pasirodo jo aistėtikos skonio bei inteligencijos laipsnis.

Prakilnios giesmių melodijos ir malonus muzikos tonai lavina mokinio klausą ir širdies jautrumą. Tik mokinant giesmių, netiek reik rupintis giesmių bei dainų garsumu, trukšmingumu, kiek jų švelnumu ir jausmingumu.

Ne visada aplinkybės leidžia užsiimti mokykloje muzikos mokymų. Bet ši spraga, manau, galima lent dalimi užkišti, suteikiant mokiniams laikas nuo laiko progą gražios muzikos pasiklausyti. Tai ypač lengvai įvykdoma miestuose esančių mokyklų mokiniams.

Augštesnių skyrių mokinius raginti prie skaitymo išymesnių literatūros (bei poezijos) veikalų, nurodant juose prakilnesnes mintis, gražesnius skambesnius išsireiškimus, ir turiningesnių eilių deklamacijos.

Jeigu mokykla yra didesniame mieste, naudinga nusiųdus mokinius į muzėjus, apžiūrėjus kartu su jais gražesnius namus, istoriškas liekanas, garsių žmonių paminklus. Bet norint, kad mokiniai gautų iš to šiek tiek naudos, pats mokytojas privalo įgyti šiuose dalykuose nemažą kompetencijos, kad sugebėtų nuosekliai paaiškinti mokiniams senovės liekanų istorišką prasmę ir nurodyti dailiojo meno veikalų grožę. Reikalingas čia taipgi mokytojui

atsargumas, nes kartais apžiurėjimas kai kurių dailės veikalų, vieton lavinus mokinio inteligenciją, gali vien buti labai kenksmingas jo dorai. Turiu mat omenyje visokius parnografijos bei šlykštumo šiukšles, kurių nemaža yra muzeeuose ir paveikslų galerijose. Tad niekad negalima leisti žiūrėti mokinius į kokį nors paveikslą, pirma pačiam neištyrus jo moralės vertės.

Nurodęs šiuos kelis aistėtikos jausmolavinimo budus, tuom kart ir pasitenkinsiu.

Sumanus mokytojas beabejo suras jų daugybę ir moks praktikoje tinkamai sunaudoti.

Tik daugiau šiame dalyke darbštumo ir rupestringumo, o sumažės mūsų tarpe storžievių skaičius.

Linelis.

I DARBA!

* * *

Brangios draugės, draugai
Didžio karo vargai
Mūsų kraštą kankina apnikę;
Dega miestai, sodžiai,
Žmonės rauda griaudžiai,
Be pastogės, be duonos palikę!

Taip gudu Lietuvoj!
Pragarinėj kovoj
Zuvo visa, ką statėm tiek laiko!
Kur pažvelgsi tiktai,
Vien gruvėsius matai,
Vien tik pelenus vėjai bevaiko!

Karas vargina mus!
Bet užslėpę skausmus,
Ašarėlę nubraukkim nuo veido!
Juk ne verkt amžinai!
Tam garbė, kurs nunai
Kaip didvyris rankų nenuleido!

Neregėti dienos,
Bet krutinės jaunos
Mums atšaldyt vargai neprivalo!
Nors tamsu ir klaiku,
Mes keliausim taku
Prie gražaus, prakilnaus idealo.

Nenublykš mums skruostai,
Nors perkunų šimtai,
Lyg grandinės, apkaustytu žemę:
To drąsa be ribų,
Tas nebijo žaibų,
Kurs iš Kryžiaus galybę sau semia!

Gal ne vienas pakris,
Bet audra nusiris
Ir saulutė apšvies mūsų šalį,
Nuožmus karas nurims,
A tėvynė atgims,
Tik į darbą, jaunieji, kas gali!...

Vincas Stonis.

MARTI.

(Sekimas).

Keno čia žvanga skambalai,
Kas važinėja taip vėlai,
Nors kelias sniegu užpustytas?
Ko dainos sklysta taip linksmi?
Kodėl su smuikais pridurmai
Pritarti bando vienas - kitas?

Tai apraudota iš namų,
Marti į tarpą svetimų
Važiuoja jieškotų dalelės;
Ją lydi pulkas pamergių,
Vikri svočiutė tarp draugių,
Piršlys, broliukai ir seselės.

Papuošti jaunojo arkliai,
Nuo važio žeria spinduliai,
Jaunasis pats, kaip dobilėlis,
O prie šalelės jo greta
Jaunutė sėdi Darata,
Bet ji paniurus, kaip šešėlis.

Ar jai pagailo tų dienų,
Kada darželyj nuo dainų
Perlais rasojo lelijėlės,
Kada ravėjo ruteles,
I skrynias krovė drobeles
Ir varstė svirną motinėlės?

Ar jai bernelis ne meilus?
Ar nuometėlis nedailus
Ant taip gražių gelsvų kaselių?
Ar bijo, vargšė, ateities?
Veltu spėliotum! Paslapties
Juk neišspėti iš akelių.

* * *

Jau nebetoli ir namai,
Bet dainos neskamba linksmi:
Visiems parupo šilta gričia,
O čia to sniego taip giliai,
Kad vos bepabreda arkliai,
Dar vėjas kilsta, tarsi tyčia!

Kada-gi pasukė mišku,
Visiems paliko nejauku:
Mat jau arti tas tiltas senas,
Kame prieš dvidešimts dienų
Prigėrė Jonas iš Lieknų,
O ten dabar baisiai vaidenas.

Mergaitės žvalgos nedrąsiai,
Tik vyrai užbaubė balsiai,
Net žilas miškas sudrebėjo!
Visus jie kvietė prie dainos,
Bet iš mergaičių nei vienos
Pritart mėginant negirdėjo.

Šitai ir tiltas. Nors vargais
Keli perkūrė su žirgais,
Bet dainininkai tuoj nutilo,
Nes palei upę iš pusnies
Paveiksle didelio šunies
Vaiduoklis staugdamas iškilo.

Jaunoji vos silpnu balsu
Sušukti spėjo: „Man baisu“!
Kaip šmėkla metės prie važelio
Ir per akymirkas kelias
Jaunam ištraukė vadeles,
Tiktai jau išvaizdoj Joneliol!

Baisus jis buvo ne juokais:
Ilga, sutaršiotais plaukais,
Vanduo per skruostus tebekrito;
Šiurpsojo oda ant kaktos,
Nasrai čiaupsėjo nuolatos,
O baisios akys geso - švyto.

„Jaunasai, ką tu gi darai?“ —
Vaiduoklis užsaukė storai —
„Kur nori vežti Daratėlę?
Nejau, varguoli, nežinai,
Kad man ji skirta amžinai,
Nes man žadėjo širdužėlę“!

Sušniokštė - suprunkštė arkliai,
Sudundo pasagos mikliai,
Važys kaip vėsula tik skrenda;
Jaunasis blaškos, lyg sapne
Ir orą gauda krutine:
Šaly jaunosios pasigenda!

* * *

Zvangučiai skamba vėl linksmi
Ir sniegas gurgžda, kaip pirmai,
Čia pat ir grįčia už giružės,
O ten, lyg užtekant aušros,
Belaukia grįžtančios poros...
Veltu! Nebėr marčios - meilužės!...

Vincas Stonis.

PAVASARIS.

Pyškėjo šalčiai, skaldė tvorą,
Piktumas buvo tos žiemos,
Bet saulė švyst iš augštumos
Ir dingo ji—sušilo oras.

Dailiai pasipuošė laukai,
Gėlių vainikais apsikaisė, —
Mat, tuoj pas juos atskris į vaišę
Bitelių ir drugių pulkai.

O devynbalsis viturys
Kaip savo dainą užvarys,
Užburtos, rodos, klausos pievos,
Beržai verkšlena, ošia jievos.

O čia padangė taip melsva,
Kaip vilingoji sietuva,
Kad, rodos, angelas jei skristu,
Budri akis ir jį išvystu.

Saulutė šviečia taip linksmi,
Miškai Augščiausiam himną šnera!..
Klausau, stebiuos — ir taip man gera,
Ir nyksta siel oje skausmai!...

Vincas Stonis.

NARVELYJ.

Gražiai išpuoštas, padabintas
Narvelis baltuoja langė;
Lyg kalinyje užrakintas
Jame paukštelis sukankintas
Nuliudęs dūsauja varge.

Už lango sodas jau pražydo
Ir bitės duzga ant lankos;
Tenai drugių burys nuskrido
Čia vėl linksmai — jaunai pragydo
Paukštelis krume ant šakos.

Belaisviui užvirė krutinė.

Širdelė suplakė greičiau.

Kodel jį laiko užrakinę?

Kad taip į laisvę, į mėlynę!

Kad taip už debesius augščiau!

Jis neužmiršo dar dainelių,

Širdis nevirto dar ledu!

Jam duokit krumų ir kalnelių,

Gegužio šypsančių dienelių

Ir jis pragys, pragys už dū!

Greičiaus į lauką, kur purienos,

Kur saulė šviečia taip meiliai!..

Suvirpo kaliniui blakstienos,

Zaibū jis bloškėsi prie sienos

Ir jį suspaudė sopuliai.

Jis neišskrido! Nepavyko

Pramušt narvelio krutine,

Tiktai liudnai - griaudžiai suklyko

Ir vėl belaisviu pasiliko

Lig kol, lig kol-gi? Nežinia!..

Tada augščiau jis pasistojo

Ramus, be keršto, be skundós

Ir jo krutinė suvaitojo: —

Jis taip pravirko - užgiedojo,

Kaip negiedojo niekada!

Toli griaudi giesmė paplyto

Po sodą, krumus, miškelius;

Nuo karščio jo gėlelės vyto,

O medžiams ašaros sušvyto

Gausiai apšlakstę lapelius.

Ir žmonės giedanti apstojo,
Bet ramus buvo jų veidai;
Jie sužavėti giesmei plojo.
Tik ne suprato - nežinojo,
Kad tai baisios kančios aidai...

Sugriš.

Saulutė skleidama paskutinius savo spindulius, jau slėpėsi už tamsaus miško. Vis labyn ir labyn augo juodi miško šešėliai. Visur tylu ramu...

Girdisi visur švelnutis lapų šlamėjimas. Bet ir jis tarpais nutyla. Ramus upės čiurlenimas ardo tąją paslaptinę vakaro tylą. Ir girdi, kaip mažos mažytės bangėlės, pribėgusios glaudžiasi prie kranto, tai vėl atsokusios neria upės gelmėms.

Jau saulės nematyti, tik raudonas pazaras rodo, jog saulutė neseniai pasislėpė už tolimų kalnų ir miškų.

Kitam dangaus krašte jau skleidžia sidabrinius savo spindulius dangaus karalaitis mėnulis. Jisai neria it gulbė per debesis ir nušviečia juos savo sidabrine šviesa.

Sidabrinės žvaigždutės viena po kitos suspindėjo ir netrukus visas dangaus skliautas apsisagstė žibančiomis akutėmis.

Netoli nuo miško ant upės kranto, stukso sena aplužus bakužėlė. Jos šiaudinis stogas nusviręs ligi pusiau sienų, sulužusių ir apipuvusių, dengia ir be to jau mažus langelius.

Ji stovi lyg kokia šimtametė susikuprinusi senutė ant upės kranto, domiai išžiūrėjusi į juodas upės gelmes.

Ant augšto slenkščio sėdi prastai apsitačiusi jauna, bet jau suvargusi moteriškė. Šalė jos šokinėja žaidžia mažas devintų metų vaikutis.

— Mamyte, kada sugriš tėvelis? — klausia jis pribėgęs prie motinos — aš taip jo pasiilgau. Atsimenu kaip mane jis mylėdavo; vis, budavo, parneša man iš miestelio saldinių. Bet tai jau labai buvo seniai, vos nevos galiu atsiminti.

Moteriškė, rodos iš miego nubudo, kruptelėjo, augštyn pakėlė savo apsiašarojusį veidą. Lengvu rankos pamojimu, priglaudė prie savęs sunų ir liudnai linguodama galva pažiūrėjo į savo vienturtį.

— Tiesa, jau seniai tėvelis nuo mūsų atsiskyrė. Bus jau keturi metai, kaip graudžiai apsiiverkęs, krepšių nešinas išėjo, mus palikęs. O, kaip mes buvome laimingi ir kaip sunku buvo atsiskirti. Bet ką daryti. Matyt taip Dievo buvo skirta. Bet neliuski, Jonuk; sugriš tėvelis; neseniai rašė, kad už poros mėnesių parvažiuosias.

Ramino vaiką motina.

— Tai tėvelis, sakėsi už kelių mėnesių sugriž? nesiliovė klausinėjęs Jonukas. Rašykime mamyte tėveliui laišką, kad greičiau sugrištu, aš taip dažnai jį sapnuoju, vis rodosi, kad jis sunkiai kenčia-miršta. Tegul dabar tėvelis grįžta, mudu jį mylētuva, ar ne taip, mamyte?

— Taip, taip, vaikeli — atsakė ji, bučiuodama švelnutę vaiko galvelę.

— Žinote ką, mamyte, kad mane kas išmokintu rašyti aš dažnai parašyčiau tėveliui laišką. Aš jam parašyčiau, kad mudu jo pasiilgova. Toliau parašyčiau, kad lakštutė pas mus dailiai čiulba—viską, viską parašyčiau...

— Palauk, vaikeli — atsakė motina, linguodama savo nuvargintą galvą,—pareis sutaisys sulūžusią bakuželę ir tave išmokys rašyti. Busi mokytas, o dabar bėgk—gulti, nes štai jau visai sutemo.

Netrukus aplinkui užviešpatavo tyla.

Gritelėj taip pat tyla. Mažoje prastoje lovelėje ilsisi jaunas vaikutis, o prie jos klupo išbalusi jo motina.

— Dieve palaimink ir leiski augti šitam mano vaikučiui—šnibžda jos sudžiuvusios lupos.

Ir vėl viskas nutyla, girdisi tik karštas motinos krutinės alsavimas.

Netrukus pasigirsta karšti maldos žodžiai: „Sveika Marija, malonės pilnoji“...

— Mamyte, mamyte, gelbėki tėvelį! — staiga suklyko iš miego vaikutis.

— Kas tau? klausia išsigandusi motina, — kas tikosi su tėveliu ir vėl tu jį sapnuoji?

Vaikutis, kiek nurimęs, drebančiu balsu pradėjo pasakoti savo sapną.

— Rodos, sako, einava mudu su tėveliu didele, didele giria. Staiga iš tankumynų iššoko žmogžudžiai ir puolėsi ant mudviejų. Tėvelis norėjo gintis, bet tie peiliais pradėjo jį kapoti ir jis papluko kraujuose. Aš šokau jį ginti, bet mane smarkiai permušė žemėn—štai da dabar skauda krutinę!

— Nieko, vaikeli, nebijoki; tėvelis sveikas, jam nieks neatsitiko, netrukus sugriš, ramino motina persigandusį vaiką.

— Miegoki suneli, miegoki ramiai,—ir peržegnojusi paguldė lovon.

Jonukas užmigo. Motina suvargusi, išbalusi stovėjo pasilenkus ant sunaus lovos. Jos akyse žibėjo ašaros.

— Dieve mano, kas jam pasidarė, kad taip dažnai tėveli sapnuoja, mano motina — Ar tik ištiesų negrėsia tėveliui Amerikoje kokia nelaimė? Dieve gink jį nuo mirties. Ką aš tada vargšė, daryčiau viena pasilikus. Viešpatie! pasigailėk mus. O ta mirtis, mirtis, kokia ji baisi! Bėgsiu rytoj į krasą, bene ne bus nuo tėvelio laiškas.

* * *
Praslinko jau kelios savaitės nuo to laiko. Nieko rodosi neatsimainė. Tas pats miško šlamėjimas. Grįtelėje guli neseniai grįžęs iš Amerikos šios grįtelės savininkas. Veidas jo visai išbalęs ir suliesėjęs. Giliai idubusios akys jau retai teatsidaro, juodos puslėtos rankos liudija, kad gyvenime daug vargo matė. Grįtelėj tylu, girdisi, tik sunkus ligonio kvėpavimas ir klupančios moteriškos dejavimas.

Šale lovos spindi kelios vaškinės žvakės.

— Tėveli, nemirki — bučiuodamas rankas mirštančiam šaukė Jonukas,—nepalikki mus vienų.

Ligonis pakėlė vos žibančias savo akis, sunkiai uždėjo pajuodusią savo ranką ant vaiko galvos ir kurčiu balsu pradėjo šnabždėti: „Suneli! Mylėki visados savo mamytę ir jos niekados neapleiski... Niekad neįieškoki laimės svetimuose kraštuose“. Čia ligonis neteko kvapo ir pasilsėjęs po ilgesnės valandėlės šnabždėjo toliau. — „Svetimi kraštai vien atima žmonėms laimę... Vai atsimenu laimingas buvau savo tėvynėj... bet ta Amerika, tie turtai—suviliojo mane... Turtų nepasiekiau o savo sveikata palikau... Buk geras, suneli, mylėki savo gimtąjį kampelį. Aš mirštu“. — Paskutinius žodžius vos galima buvo išgirsti. Atšalus ranka sunkiai nusviro nuo sunaus galvos, iš akių išsiriti dvi krištolo ašaros.

Jonukas išsigandęs klupojo prie tėvo lovos.

Viskas nutilo jau negirdėti sunkaus ligonio alsavimo, tik sunkus, sunkus atsidusėjimas pasigirdo iš skausmais suspaustos vargšės motinos krutinės.

Vai sapnai, sapnai, tai jie išpranašavo tą nelaimę — šnibžda vargšės lupos. — Vai toji Amerika!.. ten paliko sveikata, o važiuodamas ir visai ją subaigė. Ak, Dieve, Dievel.. už ką siunti aut mūsų galvų tokias nelaimes?!

J—minas.

Gydytojo malda.

(Iš Maimonido raštų),

Viešpatie, įkvėpk man mokslo ir Tavo sutvėrimų meilę. Apsaugok mano pašaukimą nuo troškimo pralobti, nuo garbės ir pagyrimų siekimo, nes vis tai yra tiesos ir artimo meilės priešai. Jie lengvai gali mane apmonyti ir nukreipti nuo kilnaus ir augšto pašaukimo—daryti Tavo vaikams gera.

Suteik man širdžiai spėkų, kad galėčiau visuomet lygiai tarnauti bėdinam ir turtingam, draugui ir priešui, blogam ir geram. Duok, Viešpatie, man galę matyti tame, kuris kenčia, visuomet tik žmogų. Tebunie mano siela visuomet pas ligonį. Tepergali ji save. Prašalink, galingiausias Dieve, nuo jos kiekvieną pašalinę mintį; tebunie visuomet jos akivaizdoj tik tai, ko išmokino ją patyrimas ir tēmijimas. Nes didis ir palaimintas yra tylus tyrinėjimas, galįs išlaikyti Tavo sutvėrimų gyvybę ir teikti jiems laimę.

Įkvėpk, Viešpatie, mano ligeniams pasitikėjimą manim ir mano gabumais. Nuvyk nuo ligonio patalo visus žavėtojus ir teikiančiųjų nesąmoningus patarimus giminių gaują. Sugėdink apsileidusius sargintojus. Nes visi tai žiaurus žmonės dėl tuštybės ir lengvatikybės: griaua geriausius gydymo mokslo nurodymus ir dažnai marina Tavo sutvėrimus.

Jeigu netikėliai rugos ir pašieps mane, teapsaugoja mokslo meilę, lyg skydas, mano sielą nuo žaizdų. Testovi tvirtai ji už tiesą, nebodama savo priešų kilmės, amžiaus ir išvaizdos. Duok man, Viešpatie, kantrybės ir ištvermės su neramiais ir priešginiais ligoniais. Suteik man pasitenkinimo visame, išskyrus žinojimą. Padaryk, Viešpatie, kad niekuomet nebučiau jame pasotintas, ir atitolink nuo manęs mintis, kad aš viską žinau, viską galiu.

Viešpatie! suteik man spėkų, noro ir galės nuolatos didinti ir tobulinti savo žinyną. Tepamato ir atidengia šiandien mano protas mano žinių klaidas, kurių vakar jis dar visai nenujautė. Didis yra mokslas! Bet žmogaus protas, Tavo galybe, Viešpatie, paremtas gali siekti kaskart visame vis gilyn ir platyn.

Aišvė.

Budo lavinimas.

Ne žmogaus budas yra prigimtas, bet jo temperamentas; dargi krikščionis amžinajam gyvenimui skirtas, budo kaip Dievo dovanos neatsineša su savimi. Budas — tai vaisius ir pasekmė viso mūsų gyvenimo bei veikimo. Jei kalbėdami apie ką nors sakome, kad jis yra galutinai tobulo budo, tai taip pat perdedam, kaip kad kam nors priskaitytumėm tobulą dorybę. Jei galėtumėm pažvelgt širdin to žmogaus, kurį laikome tvirto budo pavyzdžiu, tai patirtumėm išpuodžių panašių į tuos, kuomet mums įeinant į dirbtuvę garsaus dailininko, šis paskutiniu teptuvėlio patraukimu rengiasi savo darbą baigti. Ten kur mūsų neįgudus akis, stebėjosi dailininko gabumais, artistas visuomet ras daug ko reikalingo pridėti, pataisyti bei išlyginti.

Delto toji neperstojanti kova, tas nuolatinis grumimasis ir imtynės pas tobuliausius vyrus, kokiais buvo šventieji.

Bet kokiū budu privalome stoti į tą sunkų, vargingą darbą? Pirmiausiai reikia čia geros, energiškos valios. Prie to turėtų mus raginti įsitikrinimas, kad be grumimosi nei kiek doroj nepažengsime ir neišdirbsime savyje netik gero budo, bet ir negalime tikėtis nei pasisekimo, nei laimės gyvenime sulauksia.

Pavyzdžiui žmogus pikčiurna, kad ir turėtų talentų ir augštų privalumų sukelia mummyse antipatiją ir pasipriešinimą, o kartais net neapykantą ir panieką. Stropiaus sekdami jo gyvenimą, patėmysime, kad jis visus įžeidžia, prielankiausias sielas bei širdis stumia nuo savęs, delto jo sumanymai niekuomet pageidaujamų vaisių neduoda. Priešingai taikus, gero budo žmogus visuomet įgija visų malonę, pasitikėjimą ir pačius sunkiausias darbus laimingai baigia.

Budas taipgi turi didelę įtaką į žmogaus laimę, nes nuo to, koks mūsų budas, pareina mūsų simpatijos bei antipatijos. Labai sunku pažinti, kas mummyse žadina simpatijas bei antipatijas. Nes visa tai, kas yra neaiškaus, neapriboto ir keisto, negalima nieku budu analizuoti, o tuo visu, beabejo, yra mūsų simpatijos ir antipatijos. Simpatijai sužadinti būtinai reikia tikro panašumų ir skirtumų parinkimo. Sakiniai: „*Similis simili gaudet*“ (panašus panašų giria), „*amor similes invenit aut facit*“ (meilė panašius randa ar padaro), nėra visai teisingi. Yra ribos, už kurių prasideda antipatija. Kaip gamtoj vienokios rūšies elektros, vieną antrą stumia nuo savęs, o

įvairios prisitraukia, ir nevienoki skambėjimai jungiasi tonų harmonijon, taip nekartą daiktai ir privalumai, kad ir kiti kitiems priešingi, tarp savęs maloniai susivienija.

Paprastai simpatija susidaro delto, kad mes jaučiame savo trukumus ir to, ko mums stinga, jieškome pas kitus. Nei vienas iš mūsų pats savimi nesitenkina, nes vienu privalumu turi per daug, o kitų per maž. Tik susidurdami su kitais papildome vieni kitų trukumus ir tuo būdu širdies gilumoje darom lyg sutartį: „do ut des“ (duodu tau, kad duotum man); tai yra nevien reikalas, bet ir instinktas. Tiesą sakau, mes nemėgstame savų silpnybių ir branginame tuos, kurie jų neturi.

Kas reik daryti kad savo būdą išlavintumėm.

a) *Pirmiausiai reikia mokėti pasilikti tuo, kas esi*, t. y. laikytis savo temperamento arba būdo. Kuriems gi galams keisti tai, kas mums yra gera? Tas mainymas visuomet yra nenaudingas. Ką mes iš to gautumėm? Juk kiekvienas būdas turi savo gerų ir blogų ypatybių. Yra ydų mūsų privalumuose, bet ir privalumų mūsų ydose. Lazdos du galų. Labai ilgai jieškotumėm, jei norėtumėm rasti šviesą be šešėlio, dorybę be kovos.

Pridursiu čia, kad minėtoji permaina būtų visai neišminginga. Vieton, kad įgijus tai, ko mums stigo, prarastumėm tai, ką turėjome; arba pasisavintumėm svetimą ydą, prarasdami savuosius privalumus.

Kaip veido žymės, taip ir žmogaus būdas labiausiai yra branginamas originalis ir naturalis; pamėgždžiojimas kitų yra tai gadinimas savęs; vietoj paveikslų bus karikatūra, vietoj žmogaus — bezdžionė.

Tokie sumanymai visuomet yra labai sunkūs įvykdyti, kad iš jų galima būtų tikėtis pageidaujamų vaisių. Prigimties niekaip nepermainysi; patarlė sako: „išmesk ją pro duris, ji sugrįš pro langą“ (On ne change point sa nature, chassée par la porte, elle rentre par la fenêtre). Mūsų prigimtis tai tik apgraibomis padarytas, bet visgi neužtrinamas piešinys; dorybė jo nenaikina, bet tik galutinai išdailina. Taigi privalome pagalios tenkintis savo temperamentu arba būdu, įsitikrinę, kad Dievas parinkdamas mums šioki ar tokį temperamentą išrinko mums geriausiai atitinkantį. Net pati malonė taikinasi prie mūsų prigimties bei temperamento. Pažvelgę šventųjų pulkuosna, pamatysime ten įvairių įvairiausių būdų ir temperamentų. Taigi nereikia graudoti, dėlko aš neturiu kitokio temperamento, nei pavydėti kitam, jei jis tur geresnį; reikia daryti iš butinumo dorybę, gera širdimi tenkintis tuo, kuo esame ir mokėti savo kryželį nešti, o netrokšti, kad jis mus neštu.

Tatai mums reikia mokėti laikytis savo budo, kas nėra taip sunku, ypač prisiminus, kad mūsų budas bei temperamentas yra tinkamiausias Apveizdos įrankis Dievo minčiai mūsų gyvenime realizuoti. Tariamose klytys virsta geriausiais įrankiais; pergalėtos ydos padeda mums save tobulinti daugiau, kaip patys gerieji mūsų privalumai. Kame yra kova, ten yra nuopelnas. Jei sugebėsi tinkamai sunaudoti savo temperamentą, tai tuomet tik jis tave išgelbės ir išauklės. Taigi, tiesą sakant, aš ir privalau savo budą, savąjį „aš“ gerbti.

b) *Reikia toliaus darbuotis savo budui pagerinti*, t. y. pasiliekančiam kuo esame, stengtis pagerinti tai, kas mumyse yra peiktina. Mūsų širdis nėra nederlinga dirva, bet tik dirva neišdirbta, reikalaujanti stropaus prižiūrėjimo ir sunkaus triuso. Kas reik daryti, kad save pataisius? Pirmiausia reik patį save ištirti ir pažinti! „Pažink pats save“—nuolat tvirtino jau pagonų išminčiai.

Svarbiausia pažinti savo mąstymo budas, kad žinoti, kaip pradėti save tobulinti. Toliaus nuveikti savo bloguosius palinkimus, drąsiai stoti kovon su savo blogais palinkimais ir nepasiduoti jų įtekmei. *Vince te ipsum* (pergalėk save) tai antrasis sveikos etikos pamatas.

c) *Reikia pagalios savo budas valdyti*. Tinkamai valdoma prigimtis, teisingai laikosi, liuosai veikia visomis savo jėgomis, o malonė taipgi paduoda jai draugiškai ranką. Dažnai užtenka, laikantis savo sielos palinkimo, nurodyti vertą ir atitinkantį jai tikslą; tuomet budas, kad ir palieka tas pats, bet visgi eina geryn; lygiai kaip upelis, kuriam permainingame krypsnį, palikdami jo natūralų nuosakumą. Taip pavyzdžiui Pranciškus Ksaveras išpradžių buvo pilnas ambicijos ir tuštybių, bet vieną gražią dieną malonės sugraudintas, išsižadėjo asmeniškų garbės troškimo ir pradėjo garbinti Dievą, paliko pats savimi, bet drauge tapo nesulyginamu apaštališku vyru.

Norint tinkamai savo budą valdyti, reikia imtis to negaišnuojant nei valandėlės; juo ankščiau, juo geriau; jauną medelį nesunku palenksti; jaunas gyvenimo upelis nespėjo išgraužti gilios vagos; jauni palinkimai dar nesustingę bloguose įpratimuose. Mums subrendus, subręsta ir mūsų nuomonės, pažiūros, upas ir budas. Tečiau geriau visgi imtis to darbo kad ir vėlai, nekaip niekad. „Geriau vėlai negu niekad“, sako patarlė. Pražiopsotą laiką atlyginsime, pagreitinę savo žingsnius; darykime taip, o nesigailėsime.

Pagonų filosofai ir krikščionių rašytojai nurodo tris praktiškas priemones budui lavinti. a) Pasargos ir patėmijimai

ties palankių, tiek nepalankių mums asmenų, kurie kreipia mūsų dėmą į mūsų ydas, bjauriausias mūsų dvasios apsireiškimus, kurių mūsų savymeilė nenori patėmyti. b) Dažni pažvelgimai savo vidun arba taip vadinamoji doriškame gyvenime— sąžinės sąskaita iš didžiausios mummyse ydos—ką jau Seneka savo mokiniams yra pataręs; galop visųsvarbiausia c) krikščioniškas visam kam naudingas maldingumas, kuris budo laivinime vaidina gana didelę rolę.

Kas to triuso nepanorės imtis, tas lai nei nesapnuoja apie gerą, išauklėtą budą, o tuo labiau negali išsidirbti prakilnų budą, kurs yra krikščioniškojo gyvenimo ne vien idealas, bet ir butina pareiga.

Keletas žodžių apie vaikų mušimą.

Tiek buvo rašyta laikraščiuose, tiek buvo kalbėta įvairiuose mokytojų susirinkimuose apie kenksmingumą mušimo auklėjant vaikus, kad, rodos, jau ir nebevertėtu kartoti šimtą sykių vieną ir tą patį dalyką, bet ir tylėti sąžinė neleidžia.

Mat šiais pastaraisiais karo metais, begyvenant jaunųjų mokytojų tarpe, teko patirti įvairių įvairiausių nesamonių ir stačiai nepakenčiamų dalykų. Čia, žinoma jų visų nei nemanau judinti, nes ne laikas tiems klausimams gvildinti. Pameginsiu tik pasidalinti su draugais keliais žodžiais apie vaikų mušimą.

Jau seniai visų pasaulio pedagogų pripažinta ir išrodyta, kad žiaurios betikslės bausmės, netik kad nepataiso vaiko, bet dar labiau jį gadina. Tuos žodžius geriausiai patvirtins gyvenimo pavyzdys. Pas vieną daktarą pristojo tarnaitė su mažutėliu kudikiu. Daktaro šeimyna buvo labai gera, bet mažų vaikų nebeturėjo, taigi tarnaitės kudikėlis mažoje šeimynoje greitu laiku tapo visų mylimas ir prižiurimas. Visuomet jis buvo linksmas ir gyvas, greit prisirišo prie savo šeiminių, liksmiai juos pamatęs šaukdavo, negalėdamas dar vaikščioti šliaužte šliauždavo į jų kambarius, tiesė į juos savo rankeles linksmiai juokdamos. Viskas buvo gerai; bet praslinkus porai

mėnesių, mažiukas susirgo ir, kaip paprastai vaikas, savo skaudulius reiškė verkdamas. Motina bijodama, kad ponams neigristu tas kudikio klyksmas ir, kad jie jos neprašalintu, įpykus pradėdavo kudikėli mušti. Žinoma, mušamas kudikis netik kad nepaliaudavo verkęs, bet dar labiau klykdavo, pakol motina, perėjus piktumui, nepradėdavo vėl gražiuoju guosti kudikį. Vaikas lengvai pasirgęs greit sugijo, bet jau lyg netas visai persimainęs: paliko nervingas, bailus: kaip tik kas įeidavo į virtuvę, kudikis pradėdavo krupčioti ir klykti ne savo balsu; ponų, prie kurių pirmiaus buvo prisirišęs, pradėjo bijoti. Veidas išblyskęs, truputį pamėlynavęs, lyg apsiniaukęs, išgąstingos ir visuomet pilnos ašarų akys, tai visa, kas liko aname kudikyje. Ir sulaukęs pustrečių metų negalėjo dar nei šnekėti, nei vaikščioti. Visi aiškiai matė, kad tam visam priežastis, tai sergančio kudikio mušimas. Nors čia gyvenimo pavyzdys paimtas iš mažų kudikių baudimo, bet tas pats beabejo dedasi ir su paugėjusiais vaikais, kurie jau pradeda suprasti, kas aplink juos dedasi ir atskyria bloga nuo gera.

Zymus Amerikos pedagogas ir psichologas d-ras Dewey tyčią tą klausimą tyrinėjo ir, surinko daug medegos, paskelbęs savo mokiniams ankietą su atitinkančiais toje srityje klausimais. Ir pasirodė, kad visi beveik vaikai ir suaugę mokiniai bausmių priežastimi skaito ne blogus pasielgimus, bet mokytojo piktumą, jo galę bei viršenybę. Mušimas nei vieno iš jų neįtikrino, kad pasielgimas yra blogas ir todėl reikia jo saugotis. Jie negali pripažinti, kad blogai pasielgė nuskriaudę ar sumušę savo kaimyną, nes mokytojas pats juos muša tarsi pavyzdį duodamas, kad tvirtesnis ir galingesnis turi visuomet viršų. Jie nekenčia to žmogaus bei mokytojo, kurs juos baudžia, paaugę mano keršyti už tokį paniekimą ir pažeminimą; randa, ir visa tai aiškina blogais mokytojo norais bei pobūdžiais ir mokytojo piktumu bei žiaurumu. Tas blogas neklausimas bei išdykavimas, už kurį jie gavo į kailį, nieku budu negali sulgti su to mokytojo pasielgimu. Mokiniams visuomet rodėsi mušeikų - mokytojų pasielgimai didžiausiu ir bauriausiu prasižengimu, kuris skiepindavo juose neapykantą pasibiaurėjimą ir kerštą. Tai tokių maždaug d-ras Dewey surinko iš savo ankietos žinių. Taigi aišku, jog vaiką tegali pataisyti ne mušimas ir žiaurios bausmės, bet žmoniškas su vaikais apsiėjimas. Baudžiant vaiką reikia visuomet apsižvelgti į jo prasikaltimą ir sulig prasikaltimo bausti, kad jis aiškiai suprastu savo pasielgimo blogumą, o bausmė turi buti atitinkanti ir tikslinga, iš kurios vaikas galėtų sau ar kitiems

šiokią-tokią naudą turėti: Mušimas gi, kaip matėme, jokios naudos neatneša nei vaikui, nei kitiems, tik blėdį; neveltui visi geriausieji pasaulio pedagogai seniai išrodė mušimo kenksmingumą ir pripažino pasmerktinu. Taigi jau, rodos, laikas ir mums laikytis jų nuomonių ir stengtis kiek galima vykinti gyvenime.

Pagalios kas nori vaisingai dirbuotis ir trokšta išauklėti vaikus padoriais, gerais piliečiais, tai tenemuša ir neniekina savo mokinių. Jei norime, kad vaikai mūsų klausytu, myletu mus ir gerbtu, tai mes privalome pirmi duoti jiems krikščioniškos meilės pavyzdį. Tat kiekvienai progai pasitaikius kelkime jų žmogišką vertę ir savo asmens gerbimą; tuomet tik viešpataus mokykloje tvarka bei harmonija ir išauklėsime ne vergus bei žemadvasius, bet sau žmones ir gerus tėvynainius, kokių iš mus' visuomenė ir reikalauja.

Urvelis.

Iš mokyklų gyvenimo.

1. Varšavos konservatorija. Mokinių įrašinėjimas konservatorijon eina gerai. Mokslo metai prasidėjo 2 rugsėjo. Tą pačią dieną konservatorijos koplyčioj (pašvęstoj tam tikslui lapkričio 1860 m. Varšavos antvyskupio Fijalkovskio, įkurus tą mokyklą A. Kątskiui) buvo atlaikytos pamaldos. Mokslas prasidės pabaigoj rugsėjo, baigus kaikurias buto pataisas ir įtaisius salę koncertams.

2. Varšavos mokyklų biudžetas 1916—1917 mokslo metams. Sąskaita išlaidų pradinėms Varšavos mokykloms 1916/17 mokslo metais aplamai siekia 1,478,444 rub. Išlaidos laikymui normalio tipo pradinių pavyzdinių mokyklų (680 skyrių) ir algos mokytojams bendrų dalykų siekia 642,300 r. Alga mokytojams specialių dalykų siekia 700,000 rub; mokyklų butams išlaidos, laikymas namų Medinėje gat. № 8 6,924 rub., namų Plačioj gat. № 17—6,935 rub. Abejų namų pataisymas 2000 rub., nuoma ir laikymas samdomų mokyklų butų 255,725 rub.; viso labo išlaidos mokyklų butams 271,584 rub.

Ištaisymas 50 naujų mokyklom butų siekia 34,000 rub. (draug su šviesa), mokslo pabuklai, biblioteka ir šiaipjau mokykloms medega 41,798 rub., pasivaikščiojimai ir žaidimai 680 skyriuose 6000 rub., salė slėidui 2,500 rub., laikymas penkių miestinių 4-klasių mokyklų 70,000 rub.; įsteigimas 60 žemesnių amato mokyklų 20,640 rub.; laikymas mokyklos protiškai atsilikusiems vaikams 7,600 rub., pedagogiškų kursų laikymas 8,500 rub., pašalpa draugijos mokykloms 100,000 r. Sąrašas išlaidų laikymui kursų suaugusiems 1916/17 mokslo metais siekia 92,000 rub. Sąrašas išlaidų laikymui skyriaus mokyklų personalo draug su išlaidomis šeiminiškomis ir nepamatomomis siekia 3000 rub. Viso labo skyriaus personalas gauna 27,260 rub.

Tuo budu Varšavos švietimo reikalams 1916 metais skiriama 2,021,219 rub.; o 1916/17 mokslo metais išlaidų sąrašas siekia 1,942,504 rub.

Išlaidos atskiriems dalykams 1916/17 metais: šiaipjau auklėjimui siekia 39,500 rub. pradinėms mokykloms 1,478,444 rub., vidutinėms mokykloms 97,000 rub., augštosioms mokykloms 60,000 rub. Toms pastarosioms augštiesiems ukės, prekybos Jielinskio vardu kursams ir mokslinių kursų Draugijai pašalpa siekia po 10,000 rub.

Pašalpa dailės mokyklai ir muzikos institutui po 15,000 r.

Užsiėmimams už mokyklos sienų ir fiziškam auklėjimui 20,000 rub.

„Kraj“ № 90, 1916 m.

3. Varšavos universito skyrių pertaisymas. „Kurjer Poznanski“ № 211 praneša, kad pradėdant naują semestrą matematiškai-gamtinis skyrius, lieka nepanaikintas, bet kaip savistovis sujungtas su filosofišku skyriumi. Taigi ateityj Varšavos universitas teturės 3 skyrius butent: teisių, medicinos ir filosofijos. Paskui prie universito bus įsteigti farmaceutų kursai.

4. Amatų ir pramonės klasės Varšavoj. Didžiojo ukės ir pramonės Muziejaus salėj Varšavoj tapo įsteigta amatų ir pramonės klasės prie muziejaus; įsteigiant buvo atlaikytos iškilmingos pamaldos Labdarių Draugijos bažnytėlėj ir buvo kun. Pran. Šmidto tam tyčia pritaikintas gražus pamokslas.

„Kurjer Poznanski“ № 211.

Nauji įstatai Varšavos universitui ir politechnikai.

Volfo telegrafo agentūrą praneša iš Varšavos, kad Varšavos generalgubernatorius, von Beseler'is išleido Varšavos universitui ir politechnikai naujus įstatus.

Tamtikru delei tos priežasties išleistų raštu Varšavos universito vardu, gen. v. Beseler'is pažymi, kad tie nauji įstatai turi tikslą padėti liuosai plėtotis moksliskam universite veikimui o drauge ir jo valdybos suautonomimui. Toliaus generalgubernatorius pabrėžia, jog dabar kad ir neleidžia aplinkybės suteikti universitui galutinų formų, bet įsteigimas, remiantis naujais įstatais, savarankiškojo medicinos fakulto, taipgi sujungimas vienon vieton matematiškai gamtinio ir filosofijos fakulto, o lygiai ir patvirtinimas visų skyrių autonomijos reiškia nemenką žingsnį pirmyn jų plėtojimosi bei tobulinimosi kelyje.

Gen. v. Beseler'is toliaus paskelbė įkurimą Varšavos universite teologijos fakulto ir teisę skyrimo docentų.

Tuo budu, kaip pažymi gen. v. Beseler'is—Varšavos universitas naudodamosi gimtąja kalba greitn laiku taps lygus Vakarinės Europos augštosioms mokykloms.

Gen. v. Beseler'o išleistas raštas Varšavos politechnikai, pabrėžia netikėtiną toje mokykloje studentų skaičių ir pažymi, kad tai yra labai pageidaujamas pozitivus apsireiškimas, nes atstatydinti Lenkijai ir pakelti jos ukiui bei kulturai reikėsia daug inžinierių, architektorių, technikų ir šiaipjau mokslo vyrų.

Nauji įstatai gen. Beseler'io pasakymu turi saugoti savarankiškumą atskirų politechnikos skyrių.

Pagalios gen. Beseler'is išreiškė padėką profesoriams ir jaunuomenei už jų uolų darbavimąsi.

Gen. Beseler'is įgaliojo politechnikos ir universito rektorius viešai paskelbti jo nuomones platesnei visuomenei.

Vladislovas Weryho.

Penktadieny 8 rugsėjo d. Varšavoj tapo palaidotas prieš keletą dienų miręs garsus mokslininkas ir „Przegląd'o Filozoficznego“ redaktorius. Laidotuvių apeigos buvo atliktos be jokio triukšmo bei didelės iškilmės. Į tą liudną iškilmę susirinko daugel mokslininkų ir šiaipjau inteligentų. Grabą nešė mieliausi ir artimiausi nabašninko draugai.

Tarp daugybės vainikų, kuriais buvo apklotas mirusiojo kapas, matėsi vainikai: nuo „Lenkų Psichologų Draugijos“, „Lenkų Draugijos rupinančiosios mažais vaikais“, Filosofijos Instituto, Universito Studentų Filosofų Kuopos, Literatų ir lenkų dienraščių redakcijų, Varšavos aprupinimo Draugijos. Nabašninkas apsimaitydavo savo laikraščiu ir su kauniške „Draugija“

Redaktorius ir leidėjas

PR. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio Spaustuvė Kaune Litzmann'o gatvė № 34.